

Pregledni rad

UDK 342.24/.25:[355.02:351.862

DOI 10.7251/SVR2021155S

KATASTROFALNI DOGAĐAJI I POTREBA UČEŠĆA DRŽAVE U PROCENI RIZIKA, PREUZIMANJU MERA I SANACIJI ŠTETA

Dario Sertić MA¹

Apstrakt: Katastrofe se dešavaju mimo naše volje, i sasvim je svejedno da li smo mi na njih spremni ili nismo. Vrlo retko se mogu predvideti, te je stoga od krucijalnog značaja da se ima unapred pripremljen plan za njih. Taj plan mora da predupredi posledice katastrofalnih događaja, i država pre svega mora da ima spreman plan za reagovanje kada se taj događaj desi, kao i plan za obnovu kada se takav događaj desi, ili makar nešto od navedenog. Razvijenije zemlje su imale obično bolje reagovanje na katastrofalne događaje, dok su one manje razvijene bile obično sa lošijim planovima, što dovodi do toga da siromašnije zemlje bivaju više pogođene katastrofalnim događajima nego bogate, a to samo produbljuje jaz između njih. Svako upravljanje katastrofalnim događajima sadrži analizu rizika, studiju pretnji i ranjivosti i smanjenje rizika, kao i sprečavanje, ublažavanje negativnih događaja i na kraju spremnost, upozorenje i odgovor kao i oporavak, koji čine rehabilitacija i rekonstrukcija. Katastrofe se rutinski dele na prirodne ili izazvane ljudskim delovanjem. Na primeru najnovije pandemije možemo videti koliko su neusklađeni modeli odgovora na celu situaciju. Ukoliko se država ne uključi aktivno u sve ovo, to može dovesti do ozbiljnih socio-ekonomskih potresa u zemlji.

Ključne reči: *katastrofa, katastrofalni događaj, sanacija, prevencija, šteta, rizik, država*

1. UVOD

Katastrofe se dešavaju želili mi to ili ne, bili mi spremni na njih ili ne. Upravo zbog toga je neophodno imati plan koji će preduprediti posledice katastrofalnih događaja, i spreman plan za reagovanje kada se taj događaj desi, i plan za obnovu kada se takav događaj desi.

Razvijenije zemlje su imale obično bolje reagovanje na katastrofalne događaje, dok su one manje razvijene bile obično sa lošijim planovima,

¹ Milenijum osiguranje a.d.o, Beograd

lošijim reakcijama i manjom mogućnošću sanacije štete. Japan nije mogao da uradi puno kada je cunami odneo NE Fukušima, ali su njihove procedure bile besprekorne u fazama sanacije i obnove. Sada je, doduše, Japan privukao negativnu pažnju idejom, koja se graniči sa bezumljem, da ispusti radioaktivnu vodu u okean, koji je već 9 godina zagađen istom tom radioaktivnom vodom iz Fukušime. To pokazuje, kao i slučaj koji smo analizirali u studiji slučaja, a to je Uragan Katrina, da ni najbogatije zemlje nisu savršene u svojim reakcijama. Sa gruge strane, postoje takvi događaji gde nema dobre reakcije, kao erupcija vulkana na ostrvu Montserat, gde je stanovništvo prosto iseljeno i nije se vratilo.

Sadašnja pandemija KOVID-19 pokazala je da su društva u svetu veoma divergentna u svojim strategijama za rešavanje problema koji nastaju usled katastrofanlnih događaja, jer ni SZO, ni naučnici u pojedinim zemljama nisu uspeli da nađu unifikovano i uravnoteženo rešenje, što se sve pretvorilo u noćnu moru koja još uvek traje, i gde preovladavaju ad-hok rešenja.

2. KATASTROFALNI DOGAĐAJI

Katastrofa je ozbiljan poremećaj koji se javlja tokom kratkog ili dugog vremenskog perioda koji uzrokuje široki ljudski, materijalni, ekonomski ili ekološki gubitak koji premašuje sposobnost pogođene zajednice ili društva da se izbori sa sopstvenim resursima.

Katastrofa je prirodni ili veštački događaj koji negativno utiče na život, sredstva za život ili industriju i često dovodi do trajnih promena u ljudskim društvima i životinjama koje naseljavaju to mesto; u ekosistemima i u životnoj sredini. Katastrofa je događaj koji ima katastrofalne posledice. Katastrofe otkrivaju ranjivost ravnoteže potrebne za preživljavanje i napredovanje. Katastrofa više ili globalne kategorije naziva se kataklizmom.

Postoje različite vrste katastrofa, one izazvane ljudskom rukom i ove koje su prirodni katastrofalni događaji. One koje je čovek stvorio jpš su bolnije je nisu neizbežne kao što je veliki deo prirodnih katastrofa. Primer katastrofe koju je čovek stvorio jeste grad Pripjat u Ukrajini (bivši SSSR), napušten posle černobiljske katastrofe, u kojem je eksplodirao jedan od reaktora gradske nuklearne elektrane. Otpušteno zračenje bilo je oko 500 puta veće od zračenja koje je ostavila atomska bomba „Mali dečak“ bačena na Hirošimu, što je predstavlja najozbiljniju nuklearnu katastrofu u ljudskoj istoriji.

Definicija katastrofe, zbog praktičnih implikacija koje sa sobom nosi, generalno je regulisana zakonom, na primer, na sledeći način:

„Pod katastrofom se podrazumeva ozbiljna šteta ili promena normalnih životnih uslova u datom geografskom području, uzrokovana prirodnim pojavama i katastrofalnim efektima slučajnog čovekovog delovanja, zbog čega je potrebna posebna pažnja organizama, država i drugih subjekata humanitarne ili socijalne službe.“

Što se tiče posledica katastrofalnih događaja, uticaj na siromašne i bogate je apsolutno disproporcionalan. Zemlje u razvoju trpe najveće troškove kada se dogodi katastrofa - više od 95 posto svih smrtnih slučajeva uzrokovanih opasnostima događa se u zemljama u razvoju, a gubici usled prirodnih opasnosti 20 puta su veći (kao procenat BDP-a) u zemljama u razvoju nego u industrijskim zemljama (Barton, 1969). Primer za to su zemljotresi na Haitiju i u Italiji. U Haitiju se katastrofalne posledice sporije i više ljudi ostaje u siromaštvu, duže vreme. No, bez obzira u kojem se društvu dešavaju katastrofe, one imaju tendenciju da izazovu promene u vladi i društvenom životu. Oni čak mogu promeniti tok istorije tako što će široko uticati na celokupno stanovništvo i izložiti loše upravljanje ili korupciju, bez obzira na to koliko se strogo kontrolišu informacije u društvu.

Katastrofe se, kao što smo već najavili, rutinski dele na prirodne ili izazvane ljudskim delovanjem (Tatlow, 2016), iako su složene katastrofe, gde ne postoji jedan osnovni uzrok, češće u zemljama u razvoju. Specifična katastrofa može iznedriti sekundarnu katastrofu koja povećava uticaj primarne katastrofe. Klasičan primer je zemljotres koji uzrokuje cunami, što rezultira obalnim poplavama. Neke proizvedene (ljudskom rukom) katastrofe pripisane su prirodi (Tatlow, 2016). Neki istraživači takođe prave razliku između ponavljajućih događaja poput sezonskih poplava i onih koji se smatraju nepredvidivim (Bull-Kamanga, Diagne, Lavell, Leon, Lerise, MacGregor, Maskrey, Meshack, Pelling, 2003).

Prirodna katastrofa je glavni štetni (katastrofalni) događaj koji je rezultat prirodnih procesa na Zemlji; primeri su poplave, uragani, tornada, erupcije vulkana, zemljotresi, cunami, oluje i drugi geološki procesi. Prirodna katastrofa može prouzrokovati gubitak života ili oštetiti imovinu, i obično ostavlja za sobom određenu ekonomsku štetu, čija ozbiljnost zavisi od otpornosti pogođenog stanovništva (sposobnosti oporavka), kao i od raspoložive infrastrukture (Bankoff, Frerks, Hilhorst, 2003).

Neželjeni događaj se neće podići do nivoa katastrofe ako se dogodi na području bez osetljivog stanovništva (Alexander, 2002). Međutim, u osetljivom području, poput Nepala tokom zemljotresa 2015. godine,

zemljotres može imati katastrofalne posledice i ostaviti trajnu štetu, za čije popravak će biti potrebne godine (Wisner; Blaikie, Cannon Davis, 2004).

3. FAZE KATASTROFALNIH DOGAĐAJA

Generalno se razmatra sledeći redosled faza povezan sa onim što se naziva „ciklus katastrofe“. Te faze, sa svojim podfazama, su sledeće:

Upravljanje rizikom

Komponenta socijalnog sistema koja se sastoji od efikasnog procesa planiranja, organizacije, usmeravanja i kontrole čiji je cilj analiza i smanjenje rizika, upravljanje neželjenim događajima i oporavak od onih koji su se već dogodili. Do pre nekoliko godina govorilo se o ciklusu katastrofa, sa fazama, danas se smatraju područjima i komponentama koje održavaju simbiotski odnos i nemaju nužno vremenski redosled.

Područja i komponente upravljanja rizikom su sledeći:

- *Analiza rizika: Studija pretnji i ranjivosti i smanjenje rizika:*
- *Sprečavanje, ublažavanje negativnih događaja: Spremnost, upozorenje i odgovor*
- *Oporavak: rehabilitacija, rekonstrukcija*

Sve ove faze imaju i vremenske odrednice pre, u vreme i posle katastrofalnih događaja.

Pre:

Uključuje aktivnosti koje su se odvijale pre pojave katastrofe

Prevenција: Prevenција se sastoji od niza aktivnosti koje se odvijaju u periodu u kojem nema neposredne katastrofe, kao način da se spreči da se katastrofalni događaj dogodi. Mere prevencije mogu biti raznih vrsta. Na primer: one mogu biti nestrukturane mere, kao što je mera uspostavljanja propisa u seizmički osetljivim oblastima, tako da konstrukcije poštuju određene parametre koji ih čine otpornim na najčešće zemljotrese. Ove mere su efikasne u srednjeročnom i dugoročnom periodu. Tu su i strukturne mere, na primer izgradnja brane za zadržavanje vode radi zaštite određenog područja od čestih poplava. Ove mere imaju dugoročni efekat sve dok se adekvatno održavaju. Postoje i kratkoročne mere upravljanja, kao na primer, da se pre početka perioda obilnih kiša, zakažu aktivnosti za čišćenje odvoda, tako da odvodi za atmosfersku kanalizaciju

budu savršeno u funkciji. Ove mere imaju kratkoročni efekat, za sledeću kišnu sezonu.

Ublažavanje: Ublažavanje ima za cilj smanjenje štete od katastrofalnog događaja, prepoznajući da je u nekim prilikama nemoguće izbeći njegovu pojavu. Ovde postoje i strukturne mere, poput gradnje zgrada kako bi bile zaštićene od uragana, gde susedno stanovništvo može da se zaštititi kako bi uragan prošao kroz to područje; i nestrukturne mere, kao što je služba ranog upozoravanja na pojavu određene pojave koja može naneti štetu stanovništvu,

Priprema: Neke pojave koje mogu postati katastrofalne mogu se predvideti sa određenim napretkom. U tim slučajevima odgovor se može pripremiti i strukturirati tako da bude brz, efikasan i delotvoran.

Upozorenja

Tokom:

Ovo su aktivnosti koje se odvijaju neposredno nakon što se prirodni fenomen dogodio, tokom vanrednog perioda, u smislu odgovora.

Aktivnosti reagovanja na katastrofe su one koje se odvijaju odmah nakon događaja, tokom vanrednog perioda. Ova aktivnost može obuhvatati akcije kao što su: evakuacija pogođenih područja, spasavanje i zdravstvena zaštita ljudi koji su direktno pogođeni i druge akcije koje će zavisiti od vrste katastrofe i koje se razvijaju u vreme kada je zajednica neorganizovana i službe u osnovi ne rade. U većini katastrofa ovaj period je kratkotrajan, osim u slučajevima kao što su suša, glad i građanski sukobi. Ova faza je najdramatičnija i najtraumatičnija, zbog čega fokusira pažnju medija i međunarodne zajednice.

Posle:

Ovo je niz aktivnosti koje se odvijaju nakon što se dogodila katastrofa i uključuju:

Rehabilitacija

Rehabilitacija, prelazni period koji započinje nakon završetka reagovanja u vanrednim situacijama, u ovoj fazi se obnavljaju osnovne usluge, kratkoročno važne, poput usluge snabdevanja pijaćom vodom.

Rekonstrukcija

Rekonstrukcija se sastoji od popravke infrastrukture i obnavljanja proizvodnog sistema, srednjoročno ili dugoročno, s ciljem dostizanja ili prekoračenja nivoa razvoja pre katastrofe (Стеблюк, 2013).

Sve ove operacije mora raditi država, organi lokalne samouprave, autonomije i organi civilne zaštite, nekada i iz pomoć vojske.

4. LIKVIDACIJA ILI SANIRANJE ŠTETE

Pitanja vezana za smanjenje gubitaka i otklanjanje posledica prirodnih katastrofa rešava kompleks javnih službi objedinjenih pod nazivom civilna odbrana ili civilna zaštita, zavisno od zemlje. Generalno, zadaci civilne odbrane su širi, uključujući zaštitu stanovništva od katastrofa koje je čovek stvorio, epidemija itd. Među merama usmerenim na smanjenje štete od elementarne nepogode, važnu ulogu igraju obuka i obrazovanje stanovništva, organizacija spasilačkih službi, stvaranje odgovarajuće infrastrukture i evakuacija stanovništva sa područja katastrofe. U slučaju veće prirodne katastrofe, država može proglasiti vanredno stanje u određenim oblastima. Organizacija civilne zaštite je u potpunosti u okvirima državnih ingerencija.

Otklanjanje posledica bilo kakvih prirodnih katastrofa obuhvata sledeće radnje :

- obaveštavanje javnih službi i stanovništva o opasnosti od prirodnih katastrofa
- organizacija upravljanja spasilačkim snagama na području katastrofe;
- izvođenje izviđanja i utvrđivanje stepena i obima razaranja, poplava i drugih podataka;
- identifikacija objekata i naselja kojima prete posledice prirodne katastrofe;
- utvrđivanje sastava, broja snaga i sredstava uključenih u spasilačke i druge radove;
- organizacija medicinske nege za žrtve i njihova evakuacija u medicinske ustanove, uklanjanje stanovništva na sigurna mesta i njegovo smeštanje;
- obezbeđivanje javnog reda i mira na području katastrofe;
- organizacija materijalne, tehničke i transportne podrške i druge mere usmerene na pripremu akcija spasavanja;
- otklanjanje posledica prirodne katastrofe.

5. POTREBA UČEŠĆA DRŽAVE U PROCENI RIZIKA, PREDUZIMANJU MERA I SANACIJI ŠTETA NA KONKRETNIM PRIMERIMA

U ovoj glavi razmotrićemo neke od konkretnih primera za državno učešće u proceni rizika, preduzimanju mera i sanaciji šteta na konkretnim primerima.

5.1. Uragan Katrina

Jedan od zloglasnih primera je pojava uragana Katrina u Lujzijani, naročito na području Nju Orleansa 2004, kada je došlo do veoma slabog menadžmenta katastrofalnog događaja. Naime, protesti lokalnog stanovništva su išli dotele da se vlada Džordža Buša optuživala za sistemski rasizam budući da su odgovori bili slabi, neprimereni i neblagovremeni. Na kraju dejstva uragana Katrina, 80% grada, kao i veliki delovi susednih opština, bili su poplavljeni nedeljama, a voda nije odvođena (Allison, 2015). Poplava je takođe uništila većinu transportnih i komunikacionih objekata Novog Orleansa, ostavljajući desetine hiljada ljudi koji nisu evakuisali grad pre sletanja na kopno, sa malo pristupa hrani, skloništu ili osnovnim potrebšinama. Razmere katastrofe u Nju Orleansu izazvale su masovne nacionalne i međunarodne napore za reagovanje; savezne, lokalne i privatne spasilačke akcije evakuisale su raseljena lica iz grada tokom narednih nedelja. Višestruke istrage posle oluje zaključile su da je SAD Inženjerski korpus vojske, koji je decenijama ranije projektovao i izgradio nasipe u regionu, odgovoran za neuspeh sistema za kontrolu poplava (Robertson, 2015). Ako su savezni sudovi kasnije presudili da korpus ne može biti finansijski odgovoran zbog suverenog imuniteta u Zakonu o kontroli poplava iz 1928 (Nossiter, 2008).

Hitne reakcije saveznih, državnih i lokalnih vlada bile su široko kritikovane, što je rezultiralo ostavkama direktora Federalne agencije za upravljanje vanrednim situacijama (FEMA), Majkla D. Brauna i nadzornika Edie Kompassa, policijskog odeljenja Nju Orleansa (NOPD). Mnogi drugi vladini zvaničnici kritikovani su zbog svojih odgovora, posebno gradonačelnik Nju Orleansa Rej Nagin, guvernerka Lujzijane Ketlin Blanko i Džordž Buš, dok je nekoliko agencija, uključujući Obalsku stražu Sjedinjenih Država, Nacionalni centar za uragane (NHC), i Nacionalna meteorološka služba (NVS), pohvaljeni su za njihove postupke. NHC je posebno pozdravljen što je unapred dao tačne prognoze. Od 60.000 ljudi nasukanih u Nju Orleansu, Obalna straža spasila je više

od 33.500. FEMA je pružila pomoć u stambenom zbrinjavanju (pomoć pri iznajmljivanju, prikolice itd.) Za više od 700.000 podnosilaca zahteva - porodica i pojedinaca. Međutim, isporučena je samo petina prikolica traženih u oblasti Orleans, što je rezultiralo ogromnim nedostatkom stanova u gradu Nju Orleansu.

Razaranje uragana Katrina pokrenulo je druga, opštija pitanja javne politike o upravljanju vanrednim situacijama, ekološkoj politici, siromaštvu i nezaposlenosti. Diskusija o neposrednom odgovoru i o širim pitanjima javne politike mogla je uticati na izbore i zakone donesene na različitim nivoima vlasti. Razaranje oluje podstaklo je i kongresnu istragu koja je utvrdila da FEMA i Crveni krst „nisu imali dovoljno sofisticirani logistički kapacitet da u potpunosti podrže ogroman broj žrtava zalivske obale“. Pored toga, odgovornost za katastrofu stavila je odgovornost na leđa sva tri nivoa vlasti.

5.2. Černobilska katastrofa

Posle eksplozije NE Černobilj, obližnji grad Pripjat nije odmah evakuisan. Građani su u ranim jutarnjim satima, u 01:23 po lokalnom vremenu, krenuli svojim uobičajenim poslovima, potpuno nesvesni onoga što se upravo dogodilo. Međutim, u roku od nekoliko sati od eksplozije, na desetine ljudi se razbolelo. Kasnije su prijavili jake glavobolje i metalne ukuse u ustima, zajedno sa nekontrolisanim napadima kašlja i povraćanja. Kako su fabriku vodile vlasti u Moskvi, vlada Ukrajine nije dobila brze informacije o tome nezgoda. Evakuacija je počela kasno i trapavo. Da bi se ubrzala evakuacija, stanovnicima je rečeno da ponesu samo ono što je neophodno i da će ostati evakuisani približno tri dana. Kao rezultat toga, većina ličnih stvari je ostala i ostala tamo i danas. Do 15:00 sati 53.000 ljudi evakuisano je u različita sela u Kijevskoj oblasti. Sledećeg dana započeli su razgovori o evakuaciji ljudi iz zone od 10 kilometara. Deset dana nakon nesreće, područje evakuacije prošireno je na 30 kilometara. Zona izuzeća nuklearne elektrane u Černobilu ostala je od tada, iako se njen oblik promenio i veličina je proširena. Likvidatori su ušli i zaustavili zračenje, obloživši reaktor betonom, ali su posledice već bile velike. Ovaj događaj je bio prekretnica u istoriji SSSR koji je ubrzao nepoverenje građana u sistem zaštite države ali i u samu državu, pa se smatra događajem koji je obeležio početak kraja SSSR i ogolio neefikasnost jednog dela državne sanacije rizika. Sa druge strane, likvidatori i sanacija štete su bili na visokom nivou.

5.3. Poplave na Balkanu 2014.

U proleće 2014, desile su se velike poplave na Balkanu, u Hrvatskoj, BiH i Srbiji, gde je najviše postradao grad Obrenovac u Srbiji. Ispostavilo se da je, iako su posle poplava 1974. godine napravljeni nasipi u većini gradova duž obale, sada tokovi voda ubrzani upravo zbog toga, i da je bilo nophodno napraviti dodatne mere zaštite. Godine 2019. u Sremskoj Mitrovici su napravljeni poplavni paneli visine dva metra koji se po potrebi mogu instalirati nadogradnjom na postojeći nasip. Međutim, kao da u manjim mestima u centralnoj Srbiji i Bosni lekcija nije naučena te su i sledećih godina nastajale katastrofalne poplave jer mere koje su dogovorene 2014. nisu sprovedene ni do 2019. ili 2020. Srećom, državni odgovor na sanacije je bio dobar.

Evropska komesarka za razvoj i humanitarnu pomoć Kristalina Georgieva izjavila je da Hrvatska i Srbija imaju mogućnost da podnesu zahtev za pomoć iz Fonda solidarnosti Evropske unije, do jedne milijarde evra u jednoj godini ali je to kasnije povučeno kao pogrešno prikazivanje poverenika. Fond solidarnosti EU u 2014. godini iznosi 500 miliona evra, dok su pojedine zemlje mogle očekivati oko 10 miliona. Pomoć se može preneti ako se proceni da je šteta veća od 0,64% BDP-a zemlje. Za Srbiju bi to bila oko 175 miliona evra štete. Bosna, koja nije kandidat ili država članica EU, nema pravo na pomoć iz ovog fonda. Srbija se prijavila za kredit Svetske banke u iznosu od 227 miliona evra.

6. ZAKLJUČAK

U današnje vreme, kada je meteorologija, seizmologija, vulkanologija i ostale nauke dovoljno napredovala, moguće je napraviti modele ponašanja dovoljno unapred da bi se posledice katastrofalnih događaja mogle predprediti. Pa ipak, to je samo jedan deo slagalice. Ostali delovi slagalice podrazumevaju i programe obnove posle katastrofa, i naravno, pravovremene reakcije na katastrofine scenarije.

Na primeru najnovije pandemije možemo videti koliko su neusklađeni modeli odgovori na celu situaciju. Do sada je ukupno 189 zemalja i teritorija imalo najmanje jedan slučaj KOVID-19. Zbog pandemije u Evropi, mnoge države u šengenskom prostoru ograničile su slobodno kretanje i postavile granične kontrole. Nacionalne reakcije su uključivale mere zadržavanja kao što su karantin i policijski čas (poznati kao naređenja za boravak kod kuće, naređenja za skloništa ili zaključavanje ili lokdaun). Preporuka SZO za policijski čas i zaključavanje je da to

буду kratkoročne mere za reorganizaciju, pregrupisanje, rebalans resursa i zaštitu iscrpljenih zdravstvenih radnika. Da bi se postigla ravnoteža između ograničenja i normalnog života, dugoročni odgovori na pandemiju trebali bi se sastojati od stroge lične higijene, efikasnog traženja kontakata i izolacije kada je bolestan. Do 26. marta, 1,7 milijardi ljudi širom sveta bilo je pod nekim oblikom zaključavanja, što se do prve nedelje aprila povećalo na 3,9 milijardi ljudi - više od polovine svetske populacije. Do kraja aprila, oko 300 miliona ljudi bilo je pod blokadom u evropskim zemljama.

Kao posledica, desilo se urušavanje čitavih sektora ekonomije koji sada zahtevaju svoju reorganizaciju, a ona je uključila i nacionalizaciju avio-kompanija ili aerodroma i davanje bespovratne pomoći pojedincima i preduzećima. I dalje nije jasno da je li švedski model odgovora na pandemiju najpogrešniji ili najbolji dosada i to će se znati tek u kasnijim fazama pandemije ili po njenom prestanku.

SSSR je skupo platio partijsko i tajnovito odlučivanje o informacijama o nacionalnim katastrofalnim događajima, a SAD su 2014. sa Uraganom Katrina demonstrirale da tretiraju Jug kao Treći svet i da nije isto da li se katastrofa dešava u Kaliforniji (požari koji se trenutno dešavaju) ili tamo gde su mahom Afro-Amerikanci. Oba slučaja imala su veliki socio-politički impakt na ove države. Sve ove lekcije mogu poslužiti za efikasniji sistem reakcija države na katastrofalne događaje.

CATASTROPHIC EVENTS AND THE NEED OF STATE PARTICIPATION IN RISK ASSESSMENT, TAKING MEASURES AND DAMAGES

Dario Sertić MA

Abstract: Disasters happen against our will, and it doesn't matter whether we are ready for them or not. They can very rarely be predicted, which is why it is crucial that a plan is prepared for them in advance. That plan must warn of the consequences of catastrophic events, and the state must first of all have a plan in place to react when that event occurs, as well as a recovery plan when such an event occurs, or at least some of the above. More developed countries tended to respond better to catastrophic events, while less developed ones tended to have worse plans, leading to poorer countries being more affected by catastrophic events than rich ones, and only a deeper gap between them. Any disaster management includes risk analysis, study of threats and vulnerabilities and risk reduction, as well as prevention, mitigation of negative events and ultimately preparedness, warning end of preparedness, warnings that disasters are routinely divided into natural or man-made. In the first recent pandemic, we can see how unsuccessful the

response models are to the whole situation. If the state does not actively register in all this, it can lead to serious socio-economic shocks on the country.

Key words: *Disaster, catastrophic event, remediation, prevention, damage, risk, state*

LITERATURA

1. Alexander, D. (2002). Principles of Emergency planning and Management. Harpended: Terra publishing
2. Allison, P. (August 28, 2015). "Facts for Features: Katrina Impact". The Data Center.
3. Bankoff, G., Frerks, G., Hilhorst, D. (eds.) (2003). Mapping Vulnerability: Disasters, Development and People.
4. Barton, A. H. Communities in Disaster: A Sociological Analysis of Collective Stress Situations, Doubleday, 1st edition 1969, ASIN: B0006BVVOW
5. Bull-Kamanga, L, Diagne, K.; Lavell A.; Leon, E.; Lerise, F.; MacGregor, H.; Maskrey, A.; Meshack, M.; Pelling, M. (2003). "From everyday hazards to disasters: the accumulation of risk in urban areas". Environment and Urbanization. **15** (1): 193–204.
6. Стеблюк М.І. (2013) - Цивільна оборона та цивільний захист
7. Nossiter, A. (2008). "In Court Ruling on Floods, More Pain for New Orleans". New York Times.
8. Robertson, C. (2015). "Decade after Katrina pointing finger more firmly at Army Corps". New York Times.
9. Tatlow, D. K. (2016). "Don't Call It 'Smog' in Beijing, Call It a 'Meteorological Disaster'". The New York Times.
10. Wisner; B. ,Blaikie; R.Cannon T, Davis, I. (2004). At Risk – Natural hazards, people's vulnerability and disasters. Wiltshire: Routledge.